

3.2016

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Åtta sidor om
Efsli i Aten
s.20-27

HBTQ-certifiering på Jönköpings TC

Sveriges första
teckenspråkstolkar med
akademisk grundutbildning

En epok går i graven på Örebro TC,
och en ny tar vid

Fellingsbros tolkutbildning
firade 20 år

I DETTA NUMMER

Efsli: Åtta sidor om årsmötet, föreläsningarna och en del annat s. 20-27

Norge: Missnöje med norska tolktjänsten s. 30

Norden: Konstruktiva diskussioner om bättre upphandling av teckenspråkstolkning s. 31

Vad skall vi kalla oss?

Debatt s.5

Språk- och tolkmyndighet?

Tolktrycket har dykt ner i årets motionsskörd s. 6

Nordiska språk

STTF anordnade fortbildning i norska, danska och svenska s.8

Dövas tidning 125 år!

Tolktrycket gratulerar s. 10

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning.

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare: Märta Bergström

Layout: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Stefan Coster, Åsa Byhlén, Ivar Wästhed, Camilla Warnicke, Ida Fridell, Stina Rosenblom, Nina Appelqvist, Åsa Lagergren, Jenny Lindström, Maria Laurin, Cecilia Anfält, Evelina Alenäs, Louise Schylander, Tina Karlsson, Märta Bergström, Camilla Eurenus, Angelica Grann, Karin Hattne och Silja Lamhauge.

Nummer 94 sedan start

Redaktion:

Brita Wideberg
Ivar Wästhed
David Olofsson
Louise Schylander
Alva Rosengren-Blom
Stefan Coster

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 3.750 kr
2/3-sida 2.800 kr
1/2-sida 2.350 kr
1/3-sida 1.700 kr
1/4-sida 1400 kr
1/8-sida 950 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

STTF:s styrelse:

Märta Bergström, ordförande
Anette Åsén, vice ordförande
Stefan Coster, sekreterare
Lina Lomberg, kassör
Åsa Byléhn, ledamot

[stftolk](#)

[stftolk](#)

Sveriges
teckenspråkstolkars
förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr
Stödande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr

Norden och Europa

I juni träffades representanter för de nordiska tolkföreningarna i Köpenhamn för att prata om utvecklingen i de nordiska länderna och för att planera nästa Nordic Conference. Trots alla våra olikheter så är det ändå likheterna mellan de nordiska länderna som slår mig mest. När Danmark beskriver situationen för nyutbildade tolkar och yrkesvillkoren för tolkar som pressas allt mer av låga bud i upphandlingar, ja då är det inte svårt att känna igen sig. När Finland beskriver en liknande utveckling förstår vi varandra över landsgränserna. T.o.m. Norge som har en i det närmaste helstatlig tolktjänst går att relatera till som svensk tolk.

Nyligen höll Efsli sin årliga konferens. Detta år hölls konferensen i Aten och innehöll, förutom ett extremt rörigt årsmöte, två dagar späckade med intressanta föredrag och workshops. När man träffar kollegor från Holland, Polen och Storbritannien får man nya intryck och nya perspektiv tillsammans med insikten att vårt yrke ser väldigt lika ut i de olika länderna. Eller såhär, vår yrkeskår reflekterar över samma etiska dilemman, samma frågeställningar och samma utmaningar.

Men på något sätt känns det ändå som att de nordiska länderna ligger oss närmare. Kanske inte rent professionellt, men kanske organisatoriskt och historiskt. Visst finns det skillnader såsom att grundutbildning ligger inom olika delar av utbildningssystemet. Fram till helt nyligen låg ju t.ex. all svensk tolkutbildning på folkhögskola, medan den i andra länder legat på högskola eller universitet under en lång tid.

I augusti deltog jag och femton nordiska kollegor på en kurs i nordiska språk för teckenspråkstolkar. Kursen var ett samarrangemang mellan Norges, Danmarks och Sveriges tolkföreningar. Under kursdagarna blev det tydligt hur otroligt mycket vi har gemensamt mellan de tre länderna ovan. Flera av deltagarna efterlyste ett närmare samarbete för att få reda på, och kunna delta i, andra nordiska länders fortbildningar.

Och nordiska samarbeten är på gång. Flera av dessa kan du läsa om i detta nummer av Tolkstrycket. Det handlar bl.a. om bildandet av en nordisk arbetsgrupp för samarbete kring akademisk fortbildning på grundnivå, gemensam planering av Nordic Meeting i Trondheim 19-21 maj nästa år. Och, såklart, så skickas detta och alla andra nummer av Tolkstrycket till våra grannländers tolkföreningar

Stefan Coster
Sekreterare

» Trots alla våra olikheter så är det ändå likheterna mellan de nordiska länderna som slår mig mest «

» När man träffar kollegor från Holland, Polen och Storbritannien får man nya intryck och nya perspektiv «

» Under kursdagarna blev det tydligt hur otroligt mycket vi har gemensamt mellan de tre länderna «

Den 18 maj ordnades tillsammans med SDUF, SDR och institutionen för lingvistik på Stockholms universitet, en workshop "Tolkning vid högre utbildning" som blev lyckad och vi hoppas kunna upprepa den vid ett senare tillfälle. En blandad grupp bestående av tolkar, döva studenter och döva lärare som använder tolk i undervisningen tog sig an det svåra ämnet kvalitet i tolkning vid högskola och universitet, under ledning av Maya de Wit.

Den populära engelskakursen med Maya de Wit genomfördes i två omgångar sent i juni i Stockholm. Närmare trettio tolkar tog sig igenom steg 1 och/eller steg 2 och har fått med sig verktyg att ta till under de alltmer frekvent beställda engelskauppdragen.

Sommaren inleddes sedan med att STTF:s remissvar till Socialdepartementets förslag på ny tolklag lämnades in, och därefter lade vi ifrån oss pennor, papper och utredningsunderlag och tog tämligen välförtjänt semester.

Mer fortbildning! Den 3-4 augusti samlades svenska tolkar i Mullsjö tillsammans med kollegor från våra grannländer Danmark och Norge och pratade språk. Närmare bestämt pratade vi tolkning från dessa nordiska språk till svenskt (alt. respektive lands) teckenspråk.

Höstens verksamhet drog i gång med full fart med en styrelseträff i vackra Mullsjö. Under helgen tog planeringen till kommande årsmöte form och stundande aktiviteter

gicks igenom. Viktigare ändå var kanske att styrelsens stadsbor fick komma ut i skogen och plocka åt sig både svamp och blåbär.

Redan veckan därpå, 9-11 september, deltog delar av styrelsen på Efslis AGM (Annual General Meeting) och konferens i Grekland. Deltagare från hela Europa samlades under veckoslutet i Aten och närvarade på konferensen med temat "Det är rena grekiskan" som handlade om den mångsidighet yrket kräver. Intressanta föredrag på temat och intressanta nya kontakter med europeiska kollegor och akademiker är en sammanfattning, men ni kan läsa mer om detta längre fram i tidningen.

Väldigt roligt för vår del är att Efsli har förlagt konferensen till Sverige STTF:s jubileumsår 2019! Det är ett tag kvar tills dess men vi kommer att behöva många frivilliga krafter för att genomföra evenemanget, så börja fundera redan nu på vad du skulle vilja göra för insats. En planeringsgrupp kommer till exempel relativt snart behöva bildas.

Hör av dig till kontakt@sttf.org.

När detta skrivs är det ännu en vecka kvar tills STTF:s femte fortbildning, en workshop i taltolkning, äger rum i Mullsjö lördagen 1 oktober.

Workshopen leds av Maya Rohdell.

Åsa Byléhn
Ledamot

Redaktionenens hörna

I början av sommaren samlades hela Tolkskyckets redaktion hemma hos Ivar och Brita utanför Örebro. Från vänster: Brita Videberg, Gladnir, Ganti, Ivar Wästhed, Stefan Coster, Maria Sköld, Alva Rosengren-Blom och Louise Schylander. David Olofsson saknas på bilden.

Tolkskyckets redaktionsmedlem, Maria Sköld, har valt att lämna redaktionen. Tolkskycket tackar för den här tiden och önskar Maria lycka till och (förhoppningsvis) på återseende! Om någon annan av våra läsare är intresserad av att ingå i redaktionen, eller vill veta mer, skicka ett mejl till tolkskycket@sttf.org

Vad gör facket då?

Jag förmodar att flera känner igen uttryck (läs floskler) som ”- Det är vi tillsammans som är facket”. Underförstått: Kom inte här och ställ några krav. Ändå är många villiga (inklusive undertecknad) att betala 3000-4000 kr per år utan att veta hur mina pengar används. Visst finns det en del konkreta saker att peka på som t.ex. a-kassa, grupplivförsäkring och dylikt, men när det handlar om vilket intressepolitiskt arbete som görs, för att lyfta just min yrkesgrupp, ja då blir det genast svårare att se tydliga resultat.

När det gäller facklig tillhörighet är det ett bekymmer att vår lilla yrkeskår idag är uppdelade på tre olika fackförbund. Detta gäller förstås bara om man som jag (trots allt) ser ett värde att vara med i facket. Jag vill understrika att jag inte propagerar för varken det ena eller det andra fackförbundet. Mitt syfte är att påvisa vissa fakta. Jag överläter till var och en att bedöma sin fackliga tillhörighet själv(i den mån det går) eller att helt avstå från att organisera sig.

Så här ser det i alla fall ut:
Privat, stat, kommun och landstingsanställda TSP och DB-tolkar kan organisera sig i DIK men inte skriv- och TSS-

tolkar.

VISION organiserar bara landstingsanställda tolkar. Privatanställda kan organisera sig i UNIONEN eller DIK.

Vi som tror på att det finns ett värde i att ha en facklig tillhörighet, vill vi ha det så här?

Jag menar att vi är alldeles för få tolkar för att olika byråkratiska hinder skall medverka till ytterligare splittring av en pressad yrkesgrupp. Är det kanske dags att tänka om och tänka nytt? Borde det inte finnas ett fackförbund som kan välkomna ALLA tolkar?

Att vara fackligt ombud på en arbetsplats kan vara väldigt utvecklande och stimulerande, men det kan också handla om att hamna i kläm mellan olika och ibland ensidiga perspektiv.

Vilket stöd har man som arbetsplatsombud från kollegor, fack och arbetsgivare på din arbetsplats?

Vi efterlyser därför goda exempel ute i tolksverige som vi kan lyfta fram för att inspirera varandra!
Skriv till oss i redaktionen och berätta!

Text: **Ivar Wästhed**

Vilka är vi som utgör denna förening?

Teckentolkar(e)

Dövtolk(are)

Dövstumtol(are)

Teckentydare

Teckenspråkstolk

Eller vad sjutton kan och får man säga? Och, spelar det egentligen någon roll? På den sist ställda frågan är mitt solklara svar: Absolut! På min först ställda fråga tror jag att vi alla och envar bör tänka ett varv till.

Jag hävda att vi bör stå som en enad kår och vara stolta över vår profession. Att andra utanför professionen ibland ”snubblar” på vår titel och uttrycker sig felaktigt är beklagligt och vi är ofta snabba att reagera: upplysa skribenter och media om att det minsann inte heter ”dövstumstolk” eller dylikt. Men, är vi då så mycket bättre själva. Vissa ovan nedsättande titlar är enkla att avfärda omedelbart. Vi är inga döva tolkar, vi är inga tolkare eller teckentydare. Så långt tror jag att vi alla inom kåren är överens. Rannsakar vi oss och uttalar högt hur vi presenterar oss i ett professionellt sammanhang så tror och vet jag att det låter olika.

Tips: Uttala själv din standard hälsningsfras vid ett tolkuppdrag: ”Hej, jag heter XXX och jag är...”
Japp, vad är du?

Jag hävdar att vi bör säga tolk alternativt (auktoriserad) tolk mellan svenska och svenskt teckenspråk (möjligen

teckenspråk). För oss som av Kammarkollegiet är auktoriserade tolkar råder egentligen inget tvivel. På utfärdandet av min auktorisation står tydligt att jag är ”Auktoriserad tolk mellan svenska och svenskt teckenspråk”, och det torde vara denna korrekta titel som skall råda. Om vi alla uttrycker oss likadant stävjar vi förvirring hos de som använder oss och vi framstår som en enad kår. Genom att nämna våra båda tolkspråk (svenska och svenskt teckenspråk) påvisar vi indirekt att vi är bådas tolkar och inte någon som är där för att ”hjälpa” och främst verkar för att det är någon som behöver tolkning till teckenspråk. Att vi nämner ”svenskt teckenspråk”, kan även ha den fördelen att vi indirekt framhåller att teckenspråk inte är internationellt, varvid nästa tanke hos en oinvigd kan vara att de olika teckenspråken inte är pantomim och åtbördsgester, utan ett språk.

Jag tycker att vi med stolthet skall representera vår profession och vårt yrke att verka för alla i en tolkad situation (såväl de som använder svenska som de som använder svenskt teckenspråk) och ett första steg måste ju vara att vi vet vad vi är. Jag är i alla fall stolt över att vara:

Camilla Warnicke

Auktoriserad tolk mellan svenska och svenskt teckenspråk

I årets hög av motioner till riksdagen har Tolktrycket hittat en som, om den går igenom, kommer få stor påverkan på vårt yrke.

**Motion till riksdagen 2016/17:1124
av Lars-Axel Nordell (KD)**

Inrättning av en språk- och tolkmyndighet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda inrättandet av en språk- och tolkmyndighet med samlat statligt ansvar för språktolkning och teckenspråkstolkning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Idag finns det i vårt land enligt kammarkollegiet 233 teckenspråkstolkare och 807 tolkar till utländska språk som är auktoriserade, totalt 1040. Bland dem finns 241 rättstolkare och 166 tolkar med specialkunskap på det medicinska området.

Genom invandring räknar man med att det idag talas minst 150 olika språk i vårt land medan det finns licensierade tolkar till ett 35-tal språk.

Tillgången till tolkar för såväl teckenspråk som utländska språk varierar över landet och är i många fall en bristvara. För teckenspråkiga varierar möjligheten att få tillgång till s.k. vardagstolkning stort, beroende på att statsbidraget i huvudsak fördelas utifrån invånarantal och inte utifrån antalet brukare. Detta leder till orättvisor och bristsituationer på orter med många teckenspråkiga. Det tydligaste exemplet är Örebro där 25 procent av Sveriges döva bor medan invånarantalet i Örebro län utgör ca 3 procent av riket.

Motsvarande problematik finns när det gäller behovet av språktolkning, dvs tolkning mellan svenska och utländska språk. Enligt Domstolsverket förekommer det att rättegångar måste ställas in eller göras om på grund av bristande tillgång till kvalificerade tolkar. Inom

socialtjänst, skola och sjukvård är det dessutom inte ovanligt att barn får fungera som språktolkare för sina föräldrar, något som forskare anser är problematiskt på flera sätt och för alla parter.

Svårigheterna med att regionalt möta behoven av såväl kvalificerad språktolkning som teckenspråkstolkning leder till slutsatsen att staten bör ta ansvar för en samordnad funktion. Utredningen En samlad tolktjänst (SOU 2011:83) föreslog att resurserna för teckenspråkstjänster borde samlas och samordnas till en huvudman.

Eftersom det finns behov av att samordna och effektivisera både språktolkning och teckenspråkstolkning skulle staten kunna ta ansvar för tillgången till kvalificerad tolktjänst, oavsett var i landet man bor. Förslaget underlättas av teknikutvecklingen, där bildtelefoner redan i dag medger möjligheter till tolkning även om tolken inte är geografiskt närvarande.

Det är inte rimligt att hemort, hemspråk eller funktionsnedsättning avgör vilka förutsättningarna är för att få tillgång till tolktjänst.

Med staten som huvudman för samordningen och finansieringen av såväl teckenspråkstolkning som språktolkning finns större möjligheter att säkra tillgången till kvalificerad tolktjänst över hela landet.

Det samlade statliga ansvaret för tolkverksamheten skulle med fördel kunna ligga i en samlad statlig språk- och tolkmyndighet. En sådan myndighet bör utredas. Det kan då utredas om Språkrådet, som idag är en del av Institutet för språk och folkminnen, kan inordnas i myndigheten.

Lars-Axel Nordell (KD)

Danskt tolkföretag i konkurs

Tolkecenter Danmark A/S, ett av Danmarks största tolkföretag har ansökt och beviljats konkurs den 2:a aug 2016. Det har aldrig tidigare hänt att en så stor teckenspråksrelaterad aktör stängt ner sin verksamhet.

Bolaget har haft 85 anställda med kontor i Köpenhamn, Frederica och Århus. Bakgrunden till det inträffade är att man förlorade en stor upphandling avseende gymnasietolkning under 2015 och gjorde därmed en förlust på närmare 2 miljoner danska kronor. Enligt fackförbundet Handel och Kontorfunktionärsförbundet (HK) fick en grupp medarbetare hastigt besked om uppsägning och de resterande uppmanades att arbeta mer och snabbare (Hur är det möjligt att tolka snabbare? reds anm). Detta visade sig vara otillräckligt.

Nästa åtgärd från företagsledningen kom under juni månad 2016 i form av ett ultimatum. Neija Rudköping Peterssen som varit anställd sedan 2008 berättar att de kvarvarande anställda fick välja mellan en lönesänkning på 10% under 12 månader eller bli avskedade.
-Ett svårt beslut, men jag sa ja till lönesänkningen vilket

innebar 1500 Dkr per månad mindre i lön. Med facit i hand hade jag önskat att jag sa nej, fortsätter Neija, då inte heller denna åtgärd visade sig vara tillräcklig. Löntagarnas Garantifond (LG) får nu in ansökningar om lön, semesterersättning och pensionsavsättningar av Tolkecenter. Handläggningstiden är lång hos LG och tolkarna saknar redan lön för juli månad. De medlemmar som uppfyller villkoren för rättshjälp får tills vidare hjälp med räntefria lån av HK för att klara sitt uppehälle. Vidare bestrider HK giltigheten i uppgörelsen om en 10% lönesänkning pga. bristande förutsättningar för detta. Neija är besviken på Tolkecenter som hon menar har undanhållit information för personalen om det allvarliga läget för företaget.

(Artikelskribentens kommentar: Vad skulle hända om något liknande inträffade i Sverige?)

Text: Ivar Wästhed.

(Fritt översatt från danska)

Källor: Dövas Tidning, Laud.land och hk.dk.

Informationskväll på TC Jönköping

Tolkcentralen i Jönköping har bjudit in till informationskväll i samarbetets tecken. Ett fyrtiotal döva samlades i VDTF:s (Vätterbygdens Dövas och Teckenspråkigas Förening) lokaler och kvällen innehöll information och rollspel.

Det gick ut inbjudan till de vuxna tolkanvändarna runt om i länet och syftet med kvällen var att öppna upp för samtal mellan tolk och tolkanvändare. Den innehöll

information om tolkens utbildning, fortbildning och rutiner kring mottagandet av tolkbeställningar. Kvällen inleddes med en föreläsning om tolkens roll, etiska riktlinjer och frågeställningar som kan dyka upp i samband med tolkuppdrag. Därefter spelades ett antal rollspel upp där bl. a etiska dilemman stod i fokus. Tolkarna agerade skådespelare och en moderator stoppade spelet och publiken bjöds in att kommentera och ha åsikter om rätt/fel. Det blev både skratt och engagerade samtal som

återupptogs under fikan senare. Syftet med detta initiativ var att skapa en dialog mellan tolk och tolkanvändare, öppna upp för feedback och få ett närmare samarbete. Kvällen uppskattades av alla inblandade och kommer bli ett årligen återkommande inslag på Jönköpings tolkcentrals agenda.

Text: Ida Fridell

Stine Lykfelt Eriksen undervisar i norska

Kurs i nordiska språk

Den 4-6 augusti ordnades en kurs i nordiska språk på Nordiska folkhögskolan i Kungälv. Kursens deltagare droppade in under hällande regn under onsdagskvällen. Vissa var mer förberedda med paraply, medan andra fick en "wet look". Deltagarna kom från Norge, Danmark och Sverige; totalt 16 stycken.

Första kursdagen hölls av Stine Solveig Eriksen och vigdes åt det norska språket. Hon startade med Kalle Anka i ett nordiskt fenomen. Hon presenterade gemensam kultur med norska ögon på ett humoristiskt sätt. Strax innan lunch delades vi in i grupper och arbetade kring olika områden som vi hade behov av att faktamässigt förstå, samt att utveckla en förståelse för begreppen i varje lands språk. Områdena vi behandlade var: förvaltningsrätt, utbildningsväsendet, media, vård och omsorg.

Vilde Badendyck Katra och Hanne Høj

Tredje kursdagen hölls av Karin Langeland i det danska språket. Karin är anställd på Nordiska folkhögskolan sedan 21 år. Vi började dagen med att sjunga en typisk dansk sång tillsammans. Vilken Karin sedan förklarade de nordiska aspekter som fanns i texten. Vi fick lära oss att de tre nordiska språken som vi ägnat oss åt under kursen är mer lika varandra än man kan tro. Ofta skiljer sig uttalet mer än skriftspråket. På eftermiddagen fick vi äntligen lära oss om danska siffror, som vi alla tycker är en av de svåraste delarna av språket. Vi fick också testa på att tolka från talad danska till teckenspråk. På kvällarna har vi umgåtts, lekt och haft trevliga pratstunder tillsammans.

Text: **Stina Rosenblom**
och **Nina Appelqvist**
Foto: **Stefan Coster**

Malin Bengtsson går igenom viktiga nordiska ord

Maria bjerregaard Nielsen och Camilla Eurenus

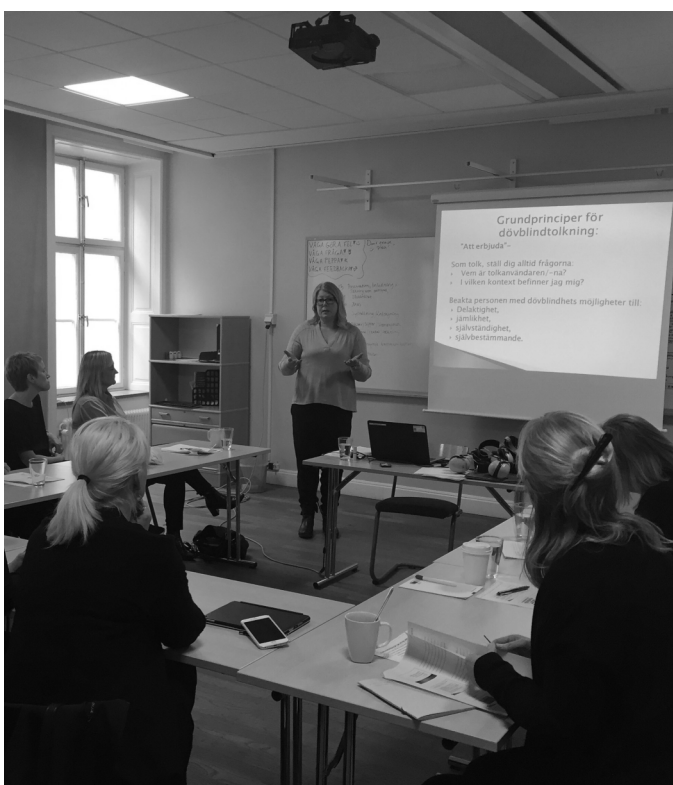
Fortbildningsdag i dövblindtolkning

Fr v Karin Bäckgren, Erika Ahlman, Tanya Jernberg, Christine Liljedahl, Camilla Eurenus, Kicki Åkerström, Ulrika Strandberg Sarén, Gwen Birgell, Ulrica Käld, Åsa Lagergren. Saknas på bild: Stina Rosenblom och Märta Bergström

Tack vare att STTF erbjuder fortbildningspengar och att undertecknad sökte och beviljades medel, så kunde vi egenföretagare i Stockholm anordna en fortbildningsdag i dövblindtolkning söndagen den 24 april 2016. Vi höll till i Södertörns lokaler i Gamla stan.

Ansvarig för dagen var Karin Bäckgren, tolklärare på Fellingsbro Folkhögskola och som också är en av författarna

till boken Dövblindtolkning – ett studiematerial, vilken precis har utgivits i sin andra version.

Dagen innehöll följande delar:

- Historisk tillbakablick på tolkens roll. Tolken och tolkning som studieobjekt - var står vi idag? Skillnader i synsätt kring vad tolken bör göra (ideal bild) och vad tolken faktiskt gör (faktisk bild).

- Realia om tolkanvändargruppen och om dövblindhet (orsaker, påverkande faktorer och konsekvenser). Vem är det dövblindtolkar möter (mottagare)? Var möts dövblindtolkar och tolkanvändare (i vilka kontexter)? Hur kan dövblindtolkar och tolkanvändare mötas på bästa sätt?

- Syntolkning och ledsagning, inkl. tydligt tal (repetition och praktiska övningar). Subjektivitet vs objektivitet? Vad krävs för en levande och tydlig syntolkning och en trygg ledsagning?

- Taktill tolkning (fokus på homonymer, siffror och bokstavering genom teori och praktiska övningar). I vilken grad behöver tolken aktivera det taktila sinnet?

- Avståndstolkning och centraltolkning (teori och praktiska övningar genom bl.a. filmning och kort analys).

- Summering och utvärdering av dagen i form av en kraftfältsmätning, d.v.s. ett synliggörande av vad som varit drivande och vad som varit hindrande.

Ett stort tack till Karin Bäckgren från oss alla som var mycket nöja med dagen.

Text: **Åsa Lagergren**
Foto: **Märta Bergström**

Grattis Dövas tidning 125 år!

DÖVASTIDNING.

N:r 3   Utgivare:
Niclas Martinsson   STOCKHOLM den 2 juni   Carlshamn
Tryck & media   2016

DT 1891-2016
JUBILEUMSNUMMER

I Dövas Tidnings (DT) jubileumsnummer 3 från juni 2016 kan man läsa att tidningen gavs ut första gången i Lund den 6 juni 1891, då under namnet Tidning för Döfstumma. Första numret gavs ut i 1000 exemplar. Redaktör var typografen Fredrik Schreiber och förläggare var skraddaren Ola Zommarin. Båda var döva och bosatta i Lund.

År 1892 lämnades tidningen över till Stockholms Dövstummas förening som ville stödja tidningen, men krävde samtidigt att den gavs ut ifrån Stockholm. Från 1895 följer några år av ekonomiska svårigheter. 1903 tog typografen Johan Fredrik Lind över ansvaret. Han var en flitig man och 1905 gavs det ut hela 12 nummer. 1906 dör Johan Fredrik plötsligt bara 59 år gammal och tidningen ges inte ut under en period.

År 1909 lyckas man få 500 kr i statsunderstöd (26 000 kr i dagens penningvärde!). Bidraget täckte inte alla kostnader men säkerställde en fortsatt utgivning av DT. Vilken fantastisk

prestation! Detta visar betydelsen av offentliga medel när man bedriver en samhällsnyttig verksamhet som Dövas Tidning.

En egen reflektion:

Visst hade det varit på sin plats med ett skattefinansierat stöd även till STTF. Om varje landsting hade bidragit med 100 000 kr, vilket är en struntsumma hade vi haft 2,1 miljoner i föreningsbidrag. Tänk vilka möjligheter det hade gett både det intressepolitiska arbetet och det redaktionella!

Läs gärna mer i Dövas Tidnings Jubileumsnummer Nr 3 den 2 juni 2016

Vi på redaktionen på Tolkstrycket vill rikta ett stort grattis till Dövas tidning och önskar all lycka och framgång i det fortsatta arbetet!

Text: **Ivar Wästhed**

Invigning av ny tolkutbildning

Den 19 augusti invigdes den första tolkutbildningen i Örebro. Invigningstalet hölls av styrelseordförande på Örebro folkhögskola Siv Palmgren. Ett 60-tal gäster hade samlats för att närvara vid ceremonin. Örebro har under ca 10 år försökt få igång en tolkutbildning och nu har det "äntligen", som många av gratulanterna påpekade, startat en.

Utbildningen är förlagd till Stiftelsen teckenspråkscentrum, Klerkgatan 16 i Örebro, sånär som på en dag i veckan då eleverna är på folkhögskolan.

Efter invigningen fick gästerna åtnjuta ett kortmenmycket uppskattat uppträdande av

Tolkeleverna runt det träd som skänktes av TÖI, STAB och STTF.

Övr fr vä: Lena Silfver, Ulrika Wahlström, Lena Ahron, Ann-Christine Svärth, Laila Hansen, Johanna Lindh, Christina Sikh, Jörgen Gideonsson.

Ned fr vä: Ulrika Pettersson, Tina Lindkvist, Irén Juhlin, Ola Berlin.

Siv Palmgren håller invigningstalet.

Tommy Sikh. Sedan var det dags för gratulanterna. Tavlor, blommor, choklad m.m. överräcktes till rektor Tore Mellberg samt de två tolklärarna Helena Sikh och Karin Rönnmark. Gratulanterna kom från bl.a. TÖI, Tolkcentralen i Örebro, Stockholmstolkarna AB, Dövas förening i Örebro, ÖDS

(Örebro döva synskadadesförening), Kultur- och utbildningsförvaltningen, TV och lokal press. Efter gratulationerna bjöds det på smörgåstårter och cider.

12 elever

Huvudpersonerna denna dag var naturligtvis de 12 tolkeleverna som antagits till ut-

Äntligen

bildningen. Tolkutbildningen är tvåårig och eleverna blir teckenspråks- och dövblindtolkar. Tolkeleverna kommer under den sista terminen att genomgå ett slutprov. Slutprovet är uppdelat i fem delprov varav två i teckenspråkstolkning och tre i dövblindtolkning.

Gyllenkrok

Två dagar efter invigningen planterade tolkeleverna det äppelträd (Gyllenkrok astrakan) som skänktes av TÖI, STAB och STTF. Det är elevernas förhoppning att det ska bära tidig frukt, helst 12 stycken.

Text: Jonas Mattsson
Foto: Helena Sikh

Tolkutbildningen Fellingsbro Folkhögskola firar 20 år!

Det myllrade av människor på gräsmattan utanför Klerkgatan 16 denna varma men mulna fredageftermiddag i september då Tolkutbildningen på Fellingsbro Folkhögskola firade 20 år.

Mingelbord stod uppställda med diverse gott, och tolkutbildningens elever sålde enklare förtäring och fikabröd. Många som inte setts på länge hälsade glatt på varandra och utbytte gamla minnen från utbildningen, vilket var härligt att uppleva. Alla hälsades hjärtligt välkomna av Fellingsbro folkhögskolas nuvarande rektor Jan Carlsson, som sedan lämnade över ordet med varm hand till Helena Sikh, biträdande rektor för filialen i Örebro där Tolkutbildningen och andra kurser hålls.

I sitt framförande berättade Helena om Tolkutbildningen, hur resan tog fart i januari 1996 då kursplanen utvecklades och lärare började anställas för att sedan de första studerande skulle kliva in genom dörrarna 1 augusti samma år. Sedan start har 176 tolkar utexaminerats! Den allra första gruppen tolkstuderande fick ett äppelträd av STTF, TÖI och Stockholmstolkarna. Detta planterade de utanför skolbyggnaden och trädet står kvar där ännu.

Tore Mellberg, Tolkutbildningens allra första rektor, talade sedan om hur en ny värld, dövr världen, öppnades för honom genom rektorskapet. Han var med tidigt i utvecklingen av tolkutbildningarna och jobbade för att öka förståelsen för behovet av teckenspråket i ett 90-tal där CI-tekniken var på framfart och många trodde att behovet av tolkar skulle minska drastiskt på grund av denna nya teknik.

Därefter var scenen öppen för den som ville säga några ord, dela med sig av minnen, eller bara framföra någonting för de besökande. Runtom och i huset hade nuvarande studenter ordnat med tipspromenad för både barn och vuxna, det var uppsatt ett collage med bilder från alla avgångsklasser och gården var pyntad med ballonger och en fiskdamm med godispåsar till barnen.

Det var en mycket trevlig dag, trots några droppar regn som letade sig fram, och vi på Tolktrycket önskar Fellingsbro Folkhögskolas tolkutbildning fortsatt framgång i många år till!

Text: **Louise Schylander**
Foto: **Louise Schylander**
och **Tina Karlsson**

Helena Sikh och Sofia Larsson samt trädets som planterades för 20 år sedan

Janne Bruhn och Morgan Hermansson grillar korv

Visions yrkesnätverk

Visions yrkesnätverk för teckenspråkstolkar, dövblindtolkar och skrivtolkar möttes i Stockholm på Visions förbundshus 5-6 september. Två dagar med tolkar och tolkars arbetsvillkor i fokus. Thomas Dahl från Vision är samordnare för Sveriges tolkkår och fanns till hands som fackligt sakkunnig och bollplank under dessa intensiva dagar.

Inbjudna gäster var Stockholms läns landsting (SLL), Evantia/NerikeTolkarna/Bildtelefoni.net, Myndigheten för delaktighet (MFD) samt brukarorganisationerna HRF och SDR. Nätverket förde en bra dialog med alla besökare med fokus på att påverka tolkars arbetssituation till det bättre. I dialog med SLL diskuterades bland annat upphandling där nätverket tog chansen att lämna synpunkter. Exempelvis tryckte vi på att kommande upphandling bör dra igång tidigare och även tillkännages mycket tidigare så att bolag som förlorar på det nya avtalet har en längre period för omställning. Det är verkligen inte skäligen att ställa om under bara några veckor.

Evantia uppdaterade oss om situationen efter övertagandet av Bildtelefoni.net. Efter så kort tid går det inte att dra alltför stora slutsatser och Vision fortsätter att bevaka tolkarnas arbetssituation i frågan.

MFD informerade om digital plattform och tog emot synpunkter för fortsatt arbete. Med SDR och HRF pratade vi om dövtolkar, tolktjänstutredningen, arbetstider, kvalitet hos tolkar, samarbete mellan tolk/tolkanvändare, minoritetslagstiftningen, tolkutbildningen samt om rättssäkerhet för döva; från en förstudie som SDR har gjort.

Sammanfattningsvis finns det fortfarande mycket arbete att göra för att arbetsvillkoren ska bli bättre för Sveriges tolkar. Det nätverket funderar på nu är HUR ska vi arbeta på bästa sätt och HUR ska vi gemensamt föra utvecklingen framåt. Är det genom en gemensam träff för tolkar som behövs eller kan vi arbeta effektivare genom att träffas regionvis?

Nästa nätverksmöte är 30-31 januari 2017.

Text: Nätverket genom **Maria Laurin**

En epok går i graven Och något nytt tar vid

Idag är det den där dagen med det där datumet som vi på Tolksentralen i Örebro haft med oss så länge nu. Det datumet som vi hört sägas på möten, under tiden för alla överprövningar i rätten, under uppsägningstiden för våra medarbetare och som ekar i våra huvuden. Datumet som för många andra inte betyder någonting annorlunda än vanligt, men som för oss är oerhört speciellt. Trettionde juni, trettionde juni, trettionde juni. Vi monterar ner tjänsten Bildtelefoni.net, som vi handhaft i offentlig verksamhet sedan 1995 och en ny leverantör tar över, i privat regi. Vi lämnar över en fantastisk framgångssaga och vill passa på att tacka alla medarbetare runt om i Sverige som gjort denna samhällstjänst, som för så många av våra tolkanvändare är så oerhört betydelsefull, möjlig. Trettionde juni, trettionde juni, trettionde juni...

Och jag förvånas över hur många känslor som kan blandas på en och samma gång i en tolks kropp. Glädje för att tjänsten stannar i Örebro och för att alla medarbetare har hittat ny sysselsättning, förväntan inför det nya som ska komma och sorg för att situationen är som den är och för att vi inte ska vara den stora härliga grupp medarbetare som tidigare. Vi ska ta farväl av 30 fantastiska fast anställda och 11 lika underbara vikarier idag. För idag är det den trettionde juni. Vi har haft tid att förbereda oss, men det är först idag det ska bli verklighet. Och i kölvattnet av detta hoppas vi att kunna utföra vardagstolkning så effektivt vi bara kan, men med färre anställda tolkar så låter ekvationen naturligtvis säga att detta kommer drabba vårt läns tolkanvändare i form av mindre volym av tolkning.

Vi önskar av hela vårt hjärta den nya leverantören Evantia lycka till i det nya arbetet med förmedlingstjänsten under tiden som Förnuftet säger 'det kommer ordna sig, för det har det alltid gjort hittills' så mal Oförnuftet på: 'akta dig, det är farligt och otryggt!' Och så där håller det på. Medan

man stryker och fällar nya gardiner, monterar nya lampor till våra nya fina lokaler och lite grann förbannar det faktum att vi monterar ner en fullt fungerande tjänst och monterar upp en helt ny. Som ska upphandlas igen om några år. THUUUNDER! sjunger AC/DC. Och så känns det i magen. För som sagt, man kan visst kan vara glad och ledsen på samma gång. Glad för att alla fått jobb och för att tjänsten får vara kvar i Örebro och samtidigt ledsen för att situationen är som den är. Och i huvudet ekar datumet: trettionde juni, trettionde juni, trettionde juni...

Vi går med huvudet högt, och så ses vi på fältet kollegor. För vi är fyllda av tusen nya idéer som ska förverkligas och som kommer leda oss framåt, uppåt, vidare. Tillsammans.

Text: **Cecilia Anfält**
utvecklingsledare på Tolksentralen i Örebro

Tolkcentralen i Jönköping

Foto: Johan W Avby

Vi vill med stolthet berätta för er alla att vi, tillsammans med Hörselhabiliteringen, numera är en HBTQ-diplomerad verksamhet. Vi erhöll diplomeringen i våras efter att vi deltagit i Adlongruppens utbildning där två föreläsningstillfällen kombinerades med ett inlämningsarbete.

På den första föreläsningen förklarades och diskuterades begrepp så som trans, queer, heteronormativitet, cis, pansexualitet m.fl. (Se ordlista nedan.) Vi diskuterade samhälleliga strukturer, normer och stereotyper samt vad det innebär att bryta dessa. Som tolkar har vi ju kunskap och erfarenhet av att arbeta med en minoritetsgrupp och det finns många paralleller att dra till andra minoriteter och det utanförskap grupper kan utsättas för. Det är viktigt att se HBTQ som ett paraplybegrepp som kan innefatta personer från alla andra grupper i samhället. Vem som helst kan vara HBTQ-person och utöver det antingen följa eller bryta mot andra normer. Diplomeringen blir

därmed inte särskilt snäv utan innefattar alla människor.

På den andra föreläsningen pratade vi om bemötande i vården där statistiken talar sitt klara språk; en hög andel HBTQ-personer utsatts för kränkningar i kontakt med vården och transpersoner är särskilt utsatta. Statistiken för självmord och försök till självmord var skrämmande siffror! Vi gick närmare in på heteronormativitetens makt, hur den genomsyrar vårt språk och vår syn på exempelvis sex där penetrerande sex oftast ses som korrekt sex. Utifrån ett tolkperspektiv skapades många frågor och tankar om hur vi bryter ner detta till konkreta verktyg på fältet. Vi rör oss mellan två språk som inte alltid blir helt kompatibla. Teckenspråket använder redan ett könlöst pronomen (pekning), men vi kan inte alltid översätta det med hen. Talad svenska har fler diskreta uttryck så som sexuellt aktiv eller samlag, men där är teckenspråket ofta mer explicit och bildligt. Diplomeringen har gett oss

kunskap och insikter, men det är ju nu det stora arbetet tar vid.

Mellan de båda föreläsningarna fick vi en inlämningsuppgift där vi skulle se över vår fysiska miljö, såsom väntrum och toaletter, samt vårt arbetssätt. Är toaletterna könsneutrala? Förstärker konst och litteratur i väntrummet heteronormen? Hur ropas besökare upp i väntrummet? Uppgiften som sådan var väldigt konkret och vi i arbetsgruppen valde därför att försöka göra den till vår egen och även fokusera på de mjuka värdena. Vad betyder diplomeringen för mig i mitt yrkesutövande? Vilket mervärde skapar detta för oss och för de vi är till för? Hur håller vi diplomeringen levande? Svar samlades in från alla anställda och gemensamt för alla var att de känner att diplomeringen ger dem en ökad kunskap och därmed en större trygghet i yrkesrollen. Ju mer man vet, desto mer respektfullt och likvärdigt kan man möta andra människor. Det hela handlar ju inte om att bemöta en viss grupp

är HBTQ-diplomerad!

ORDLISTA:

(Förklaringar hämtade från transformering.se samt rfsi.se)

Trans = En förkortning för transperson, som är ett paraplybegrepp för personer som bryter mot samhällets normer för kön och könsidentitet. Gemensamt för transpersoner är att ens könsidentitet eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön en tilldelades vid födseln och som bestämdes av hur ens kropp såg ut och tolkades då.

Queer = Ett begrepp som grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och hur vi placeras i olika kategorier som alla tar utgångspunkt i heterosexualitet och könsbinaritet som norm. Att vara queer kan innebära en önskan att inte behöva definiera sitt kön eller sin sexuella läggning, medan en del använder queer som ett sätt att beskriva sin könsidentitet eller sin sexualitet.

Heteronormativitet = Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet. Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella.

Cis = När en persons biologiska kön, juridiska kön, identitet samt uttryck hänger ihop enligt normen.

Pan-sexualitet = En sexuell läggning där personen känner sexuell och emotionell dragning till personer oavsett kön.

FAKTA:

Adlongruppen är en bred sammansatt grupp med medlemmar från tre landsting och fem regioner: Örebro, Sörmland, Östergötland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Blekinge och Halland.

Samtliga medlemmar har rollen som strategiska samordnare för hiv/STI-prevention på region/länsnivå och arbetar på Samhällsmedicinska enheter, folkhälsoenheter eller Smittskyddsenhet inom

respektive region/landsting. De utbildar och kompetensutvecklar viktiga målgrupper som till exempel personal inom skola, fritid och på ungdomsmottagningar. Vi arbetar även med att ta fram strategiska planer för hiv/STI prevention samt med kunskapsinsatser till befolkningen i våra olika län och regioner.

människor på ett särskilt sätt utan att säkerställa att alla människor bemöts med samma förutsättningslösa respekt.

Ett urval av lärdomar och verktyg:

Ha ett förutsättningslöst förhållningssätt och tänk på att du inte vet allt om dina medmänniskor bara

genom det yttre.

Se på normer med kritisk blick. Vilka lever du själv i? Vilka bryter du? Rannsaka dig själv och dina fördomar. Tänk på att det du ska fråga efter måste ha en relevans för sammanhanget och inte enbart grunda sig i din egen nyfikenhet. Om frågan är relevant, tänk på att formulera dig neutralt.

”Jag har en teckenspråkig person framför mig...”

”Lever du tillsammans med någon?”

”Hur ser din familjesituation ut?”

Vi på Tolkcentralen och Hörselhabiliteringen i Jönköping kommer att arbeta vidare med detta och verkligen se till att vi lever upp till kraven för diplomerad verksamhet. Vi har utsett två HBTQ-ombud som ansvarar för att planera det fortsatta arbetet. Vi ska ta in föreläsare som kan bredda kunskapen om döva HBTQ-personer och vad det innebär att vara en minoritet i minoriteten. Vi kommer att föra en dialog med våra tolkanvändare under bl.a. vår informationskväll (se

artikel i detta nummer av TT!) om vad de kan vänta sig av oss samt hur de kan gå till väga om vi inte lever upp till ställda krav. Vi kommer fokusera mycket på att internt föra en öppen dialog bakom stängda dörrar, dvs. att på våra arbetsplatsträffar dela med oss av erfarenheter, nya tankar och lyckade eller mindre lyckade exempel på tillfällen då vi inte har lyckats leva upp till diplomerad verksamhet. Vi ska även ta fram verktyg och formuleringar för hur vi, på ett professionellt sätt i vårt arbete, kan bemöta uttryck för homofobi och andra kränkande beteenden.

Den 27:e augusti var vi ett glatt gäng, med anhöriga, som deltog i Jönköpings Prideparad. Där kunde vi stolta gå under regionens paroll – ”Vi är till för alla”!

Text: **Evelina Alenäs**

De första teckenspråkstolkarna i Sverige med en akademisk grundutbildning har tagit examen!

Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) och avdelningen för teckenspråk på lingvistikens vid Stockholms universitet har skrivit historia! De första kandidaterna i teckenspråk och tolkning har tagit examen och blir de första teckenspråkstolkarna i Sverige med en akademisk grundutbildning. De kan nu gå ut i arbetslivet och arbeta som teckenspråkstolkar eller välja att göra akademisk karriär – Masterprogram i tolkning ges för första gången denna höst på TÖI.

Den 24 maj gick de första tre teckenspråkstolkkandidaterna upp med sina examensarbeten för ventilering vid Stockholms universitet. Detta firades med mingel med bubbel och tårta i Gula Villan efteråt och såväl studenter som Ingrid Almqvist, föreståndare för TÖI och Johanna Mesch, docent vid lingvistiska institutionen uppvaktade med blommor. Ingrid och Johanna har varit med redan från början 2011 då kandidatprogrammet började planeras. Den 25 augusti gick ytterligare tre studenter upp med sina examensarbeten och den 31/8 var det dags för ännu en student. Detta innebär att sju av åtta studenter tagit ut sin examen; det finns alltså sju teckenspråkstolkkandidater! Av dessa sju arbetar tre som tolk och tre gör "den sjunde terminen", en praktikkurs om 30 högskolepoäng.

Text och foto: **Jenny Lindström**

Helen Grenbäck, Frida Hassel Borowski, Anna Trolin

Anna Trolin, Jeimie Lisroth, Helen Grenbäck, David Oskarsson, Malin Lundberg, Tova Dolk Flodin och Frida Hassel Borowski. Saknas på bilden gör Malin Hjelm Hejdesten

Ingrid Almqvist och Johanna Mesch

Efsl 2016

Efslis konferens och årsmöte arrangeras varje år av de olika medlemsländerna. Det är en ganska dyr konferens, men om man har möjlighet att delta så brukar innehållet vara väl värt pengarna. Detta år hölls konferensen i Aten under temat "It's all greek to me"- Versatility in the sign language interpreting profession. STTF är medlemmar i Efsl och deltar på årsmötet som ligger i anslutning till konferensen. Vi har de senaste åren sökt pengar för att finansiera vårt deltagande. Just detta år hade vi tack vare generös finansiering möjlighet att sponsra två medlemmars deltagande förutom de styrelseledamöter som representerade Sverige.

Nästa år kommer konferensen hållas i Toulouse, Frankrike. Året därefter i Kroatien och 2019 står Sverige som värd. Har du tid och möjlighet är Efslis konferens en fantastisk möjlighet till fortbildning. På följande sidor kan du läsa om årsmötet och några av de presentationer som hölls i Aten.

Föreläsningar

Christopher Stone, (UK) – "Versatility – being adaptable, flexible, resourceful, useful and changeable ... but still being a professional" (Keynote Speaker)

Lourdes Calle-Alberdi (Spain) – "Common sense" ethical versatility: bringing face-to-face flexibility and professional ethical norms

Yvonne E Waddell (Scotland) – "Stand by" mode-one of the strategies of the versatile interpreter

Ege Karar, Oya Ataman (Germany) – Deaf and Hearing interpreters with and without experience with Deaf refugees

Päivi Rainò (Finland) – The future needs of interpreting services of deaf children and adolescents with cochlear implant (and other new client groups that may use sign supported communication)

Debra Russell (Canada) – It's all Greek to me: Cohesion in interpreting-Recognizing the Subtle Pieces

Lianne van Dijken (Netherlands) – Right versus Right: Sign Language Interpreters' Ethical Decision-Making Processes-A Diary Study

Giulia Petitta (USA) – "Should I be a linguist to interpret linguistics?" a case study

Andrea K. Smith (USA) – Signposting and Neutral Channel Communications: How to Develop Trust in a Deaf-Hearing Interpreting Team

Christopher Stone (UK) – "What have we learnt? How will we change?" (Keynote Speaker)

Workshops

Omoyele Thomas, Ali Hetherington, Lyn Chase (UK) – Professional Supervision: Supporting Self Reflection, Ethical Practice and Increasing Practitioner Resilience

Aude-Valérie Monfort (Germany) – Versatility of spoken and sign language interpreter teams in conference settings

Debra Russell, Risa Shaw (Canada) – Agent 007: Discovering what our words reveal about our practice

Camilla Warnicke (Sweden) – Enabling co-creation of communicative projects within the Swedish Video Relay Interpreting Service

Kortare presentationer

Emeline Arcambal, Florine Archambeaud, Sophie Pointurier-Pournin (France) – Versatility in interpreting in different contexts: the role of Ethic and its consequences on Interpreting Tactics

Brett Best (UK) – E-Professionalism: Navigating the Small World Ethical Culture of Facebook

Maria Deliou (Greece) – Moral Sensitivity in Sign Language Interpreters. Ethical Data Envisaging by Novice and Experienced Greek Sign Language Interpreters

Elisabet Trengereid Olsen (Norway) – When you're not understanding the ones you're supposed to

Christopher Stone (UK) – But it's Chinese to the Greeks! Effective teaching of adaptive strategies for career long learning

Oliver Pouliot (France) – Changing the paradigm for conference provision (Room3)

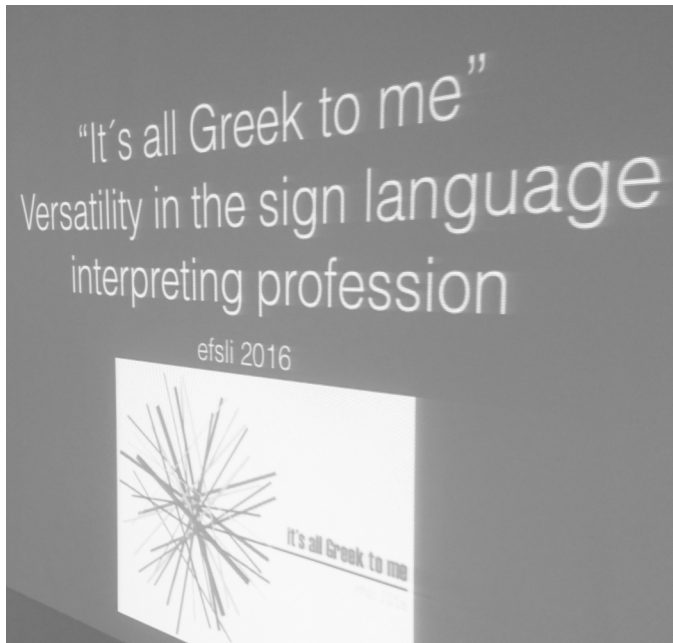
Tom DaLacey-Mould, Arusa Bint Abdul Ghani (UK) – It's all Arabic to me: Experiences of working in Islamic settings
Magda Nikolarazi, Tzeni Karvouni (Greece) – The role of sign language interpreting in the access of deaf students in higher education

Isabelle Heyerick (Belgium) – Interpreting Strategies. What's in it for me?

Raija Roslöf Tiina, Saarijärvi-Kivelä (Finland) – Interpreting at UAS meetings-A Case study of interpreters' preparation, strategies and the need for support

Dr. Cristopher Stone

Versatility – being adaptable, flexible, resourceful, useful and changeable... but still being a professional.

Dr. Christopher Stone från University of Wolverhampton började sin föreläsning med att berätta om hur teckenspråkstolkning som fenomen sträcker sig tillbaka till 1600-talet. Ofta i religiösa sammanhang eller rättssammanhang. I rätten har vi setts som språkförmedlare. "Säg nu precis vad jag säger" har det brukat heta. Något som vi givetvis inte kan göra, och inte gör. Vi har varit tvungna att vara så flexibla att vi inte irriterar domstolen eller myndigheten, samtidigt som vi faktiskt gjort något annat – vårt jobb. Idag vågar vi mer visa vår bredd och flexibilitet, hävdar dr. Stone. Vi har genomgått en professionaliseringsprocess från att av andra bara ses som språköverförare till att vi själva definierat vårt yrke och nu ses som flexibla, professionella tolkar.

Dessutom har vi idag stöd i olika dokument, hävdar han, och hänvisar till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Där nämns t.ex. kravet

på professionella tolkar. Även EU har texter som behandlar teckenspråkstolkare och det finns t.o.m. en ISO-standard (ISO 13611) som ger riktlinjer för vardagstolkning. Efsli gav 2013 ut sina "Assessment guidelines" där man listar vad en teckenspråkstolk bör klara av avseende bl.a. förberedelse, färdigheter, utvärdering, reflektion och hur man implementerar teori i praktik.

Dr. Stone tog också upp exempel på hur någon annan än vi själva indirekt kan ta över och styra vad vi som tolkar bör göra. Detta är något som ställer flexibiliteten på mycket hårt prov. I USA och England använder man i grundskolan individuella utvecklingsplaner för alla elever. För elever med tolk i klassrummet specificerar utvecklingsplanen faktiskt hur skolan (och i förlängningen tolken) skall anpassa undervisningen till eleven. Det kan vara så detaljerat som att på papper skriva ner huruvida tolken skall bokstavera eller inte, använda "expansions" som tolkstrategi eller inte osv. Och om inte detta var svårt nog så är det oftast bara anställda som har tillgång till elevernas utvecklingsplan, vilket får konsekvensen att anställda tolkar kan läsa informationen, medan frilansande tolkar inte kan det.

Text och foto: **Stefan Coster**

Googletips: "ISO 13611" och "Efsli Assessment guidelines"

Mycket kritik under årsmötet

Fredagen den 9 september deltog Märta Bergström, Stefan Coster och Åsa Byléhn på Efslis årsmöte. Märta och Stefan som delegater och Åsa som observatör.

Efsli har organisatoriskt haft ett tungt år. Efter ett årsmöte i Warszawa 2015 där man varken kunde rösta på budget, verksamhetsplan eller ny styrelse (läs mer i TT nr 3-2015), hade styrelsen den tuffa uppgiften att leda arbetet vidare under 2016. Röran 2015 berodde i stor del på flera avhopp från styrelsen. Av de fyra ledamöter (minimum för att vara beslutsmässiga) som arbetat i styrelsen under 2016 var endast en invald av årsmötet 2014. Övriga tre ledamöter var adjungerade, alltså inplockade när ordinarie ledamöter hoppat av.

Styrelsen har under året bestått av ordförande Christian Peters (Tyskland), vice ordförande Ivana Bucko (Serbien), kassör Christopher Stone (England) och sekreterare Aleksandra Kalata Zawłocka (Polen) (september-maj) och Marcello Cardarelli (Italien) (maj-sept).

Även 2016 har kantats av avhopp från organisationen, både på tjänstemannasidan och från styrelsen. Först slutade Lourdes Calle (Project Coordinator) i december 2015. Hon ersattes av Marinella Salami som fick titeln executive director och lite utökade ansvarsområden. I juli slutade Minke Salomé (Administration and Secretariat). Hon ersattes av Alessandra Battagin. Och i juni avgick ledamot Aleksandra Kalata Zawłocka. Hon ersattes av Marcello Cardarelli.

Trots minst sagt skakiga förutsättningar har styrelsen dock

lyckats hålla skutan flytande och genomföra verksamhet samt hålla ekonomin under kontroll. En stor del av Efslis verksamhet finansieras av medel från EU (EACEA: Genomförandeorganet för utbildning, audiovisuella medier och kultur), medel som ges under vissa förutsättningar och krav. Därför har en viktig uppgift för styrelsen varit att genomföra den verksamhet man åtagit sig i ansökan, samt att rapportera tillfredställande till EACEA. Det har man alltså lyckats med och föreningen har fått de medel man räknat med.

Detta har kommit till ett pris av att andra saker fått stryka på foten. Punkten Föregående protokoll tog upp större delen av förmiddagen med kritik och diskussion kring saker som ej blivit utförda. Brist på kommunikation inom organisationen var något som återkom som en problembeskrivning under hela dagen.

Förändringar i, och oklarheter kring, arbetssätt inom organisationen har lett till problem för arbetsgrupper/kommittéer inom föreningen. Inte minst drabbades kommittén för SAF (special attendance fund*) som i slutet av sommaren fick se sig överkörda av styrelsen i valet av sökande som beviljats medel från SAF. Kommittén har av praxis tidigare år arbetat självständigt under ansökningsprocessen och använt fler variabler i valet av sökande än enbart respektive lands BNP. Tex har tolkars medellön i landet, och sökandes förutsättningar att göra nytta av resan vägts in. Det här året valde styrelsen att göra en mer konservativ tolkning av riktlinjerna och att i sista minuten dra tillbaka det beslut SAF-kommittén redan gått ut med. Detta ledde till att en kollega från Spanien plötsligt

Mårta Bergström ställer frågor till en av ordförandekandidaterna

Sveriges delegation utnyttjar sina två röster

*SAF: Special attendance fund

En fond där tolkar kan söka bidrag för att åka till Efslis årsmöte och konferens. Består delvis av pengar från saffle (SAF raffle), ett lotteri av gåvor från årsmötesdeltagarna. Saffle går av stapeln på lördag kväll efter konferensen.

fann sig utan bidrag trots att biljetter och boende för resan redan bokats. Lösningen blev, på initiativ från årsmötet, att rösta för att avsätta medel i budget för att återbetala de utgifter som lagts ut i god tro och att mer utförliga riktlinjer för SAF-kommitténs arbete ska utformas. Fint att se europeiska kollegor vara solidariska med varandra.

Vid eftermiddagsrasten låg mötet tre (!) timmar efter i dagordningen. Det var uthärdligt enbart på grund av årsmötesledare Christopher Stones humor och förmåga att skickligt leda mötet genom alla diskussioner. Den kritik som lades fram från årsmötet var konstruktiv och välbehövlig, och diskussionerna fördes med respekt från alla parter med sikte på framtida förbättringar. Med en svagare mötesordförande hade det här mötet lätt kunnat barka iväg och bli en klagomur outhärdlig för svenska strukturfascister (läs: undertecknad).

Till ny styrelse valdes efter slutna omröstning Ivana Bucko, Christopher Stone, Marcello Cardarelli och Gelu Dumitru Bogdan (Rumänien). Christian Peters avtackades.

En förening är bara så stark som sina medlemmar. Efsli blir det vi medlemsorganisationer gör det till. När man träffar europeiska kollegor pratar många om hur mycket Sverige har bidragit till utvecklingen av Efsli och tolkrycket i Europa.

Nu är det många år sedan vi sist hade en svensk styrelseledamot i Efsli. Kanske det är dags igen? Ett internationellt engagemang är dels ett sätt att bidra internationellt, och dels ett sätt att bidra till utvecklingen av vår profession här hemma i Sverige. Och framför allt är det ett sätt att utveckla sig själv tillsammans med andra kollegor. Är du intresserad, eller vet någon annan som kan passa, hör av dig till oss i styrelsen så kan vi lägga fram det till Efsli inför årsmötet 2017.

Text: Mårta Bergström

Foto: Stefan Coster

Fr v Malin Tesfazion, Göran Alfredsson, Åsa Byléhn, Eira Balkstam, Camilla Warnicke, Angelica Grann, Helena Sikh, Stefan Coster, Jannice Råhdal, Mårta Bergström och Anna Carlqvist

Brett Best E-professionalism

Hur betar vi oss egentligen på Facebook?

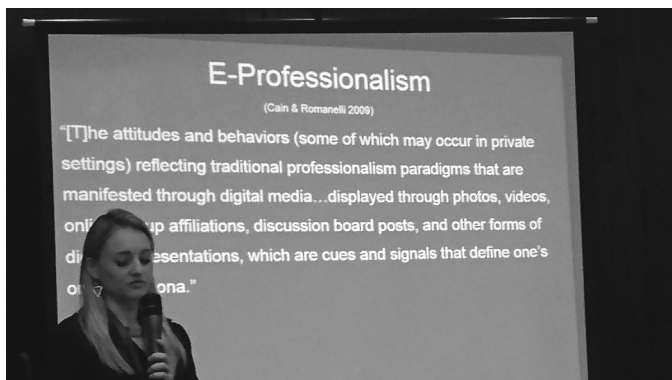
Förutom de stora föreläsningarna och workshopparna hölls ett antal kortare presentationer där föreläsarna under en halvtimme fick möjlighet att presentera en rapport, undersökning eller annat. En sådan presentation hölls av den amerikanska tolken Brett Best som är tolk i såväl ASL som BSL och verksam i England. Hennes presentation handlade om hur teckenspråkstolkar ser på Facebook-kultur och sin yrkesutövning.

Inför sin undersökning hade Brett tittat över vad som redan fanns skrivet och hittade då mycket lite om teckenspråkstolkar, men desto mer om vårdpersonal och deras relation till Facebook. Vårdpersonal är liksom vi tolkar verksamma i ett praktiskt yrke där man träffar många människor. Ett fenomen som dök upp i forskningen kring vårdpersonal var att ens online-persona lätt uppfattas av många på nätet som en representant för en hel yrkeskår.

När det gäller online-kultur generellt beskrev Brett det som en deltagarstyrd kultur som fortfarande håller på att bestämma sig för vad som är ok att posta och vad som inte är det. Denna deltagarstyrda kultur består, grovt indelat, i två grupper; de som är födda 1980 och senare, vilka är att betrakta som infödda digitala medborgare, och de som är födda tidigare och är att betrakta som inflyttade digitala medborgare.

I sin undersökning tog hon upp två teoretiska perspektiv på sociala medier. Dels Lannin & Scotts (2013) begrepp om Small world ethics som handlar om hur den personliga och professionella sfären allt mer flätas samman. Det andra perspektivet hon tog upp handlade om Anonymous work (Zweig 2014), där Zweig anser att vissa jobb är mindre synliga ju bättre det lyckas och att sociala medier är väldigt mycket en se-mig-kultur vilket rimmar dåligt med tolkyrket.

I sin undersökning hade Brett Best valt att intervjua 12

tolkar. 4 amerikaner, 4 britter och 4 danskar. Utifrån dessa intervjuer tog hon sedan fram ämnen hon föreslog att vi som kår skulle arbeta vidare med. Tystnadsplikten var det absolut mest tydliga området tolkarna i studien ville prata om. Det var också det området som ansågs mest problematiskt. Hur gör man t.ex. med incheckningar på olika ställen?

Brett Best

Andra områden hon identifierade som problematiska var hur frilansande tolkar och egenföretagare kunde marknadsföra sig själva i sociala medier. Och hur tycker vi som kår att vi skall göra med olika events? Är det ok att posta information inför event vi skall tolka på? Är det ok att posta efter att vi varit och tolkat på ett ställe? Kanske även under tiden vi tolkar? Spelar det någon roll om det är jag som tolk som lägger upp något om en tolkning i mitt eget flöde eller om någon annan lägger upp något där jag som tolk deltar? Allt detta är något Brett Best anser att vi som kår behöver prata mer om, för sociala medier behöver inte bara vara negativt och riskfyllt för vårt yrke.

Som fördelar listade hon möjligheterna till att nätverka, möjligheterna att få information om fortbildningar och event, möjligheterna att lösa problem genom kontakter med kollegor och andra. När det gäller förberedelse visade hon att alla tolv tolkarna i hennes studie använt Facebook som ett sätt att förbereda sig inför tolkuppdrag genom att skaffa sig information om t.ex. personer, platser eller organisationer. I Danmark, berättade hon vidare, har ett par tolkföretag hyrt in konsulter för att prata om begreppet e-professionalism och hon uppmanar oss som kollegor att prata mer om detta på våra arbetsplatser.

Text: **Stefan Coster**

Vidareläsning:

Best, Brett A. (2016). *E-Professionalism and Signed Language Interpreters: Considering Social Media, Online Disclosure, and Small World Ethics*, *Journal of Interpretation*: Vol. 25: Iss. 1, Article 2.

Lannin, D.G. & Scott, N.A.. (2013). *Social networking ethics: Developing best practices for the small new world*. *Professional Psychology: Research and Practice*, 44 (3), 135-141.

Zweig, D. (2014). *Invisibles: The power of anonymous work in an age of relentless self-promotion*. New York: Penguin Group.

Innebär International Sign tillgänglighet för alla?

Tolkning till International Sign under Efslis årsmötesförhandlingar

Under konferensen i Aten tolkades alla föredrag och presentationer. Tolkning fanns tillgänglig mellan grekiska och grekiskt teckenspråk samt mellan engelska och International Sign (IS). Inom Efsli och på andra stora konferenser där döva och hörande deltar tillsammans är det idag vanligt att man erbjuder tolkning till och från IS parallellt med de övriga officiella konferensspråken. Men frågan är huruvida det är en fullvärdig tolkmetod och huruvida det verkligen gör våra konferenser tillgängliga. – IS är inte ett språk. Jag tycker inte det passar på en konferens där man använder ett språk på en hög nivå. IS är en tolkmetod som inte uppfyller behoven av kommunikation och det tycker jag är oacceptabelt, säger Eira Balkstam.

Efslis konferenser behandlar just frågor om tolkyrket ur alla tänkbara aspekter, samtidigt som det under själva konferenserna utförs en hel del tolkning. Bra tolkning på konferenser är avgörande för att alla deltagare skall kunna ta del av innehållet fullt ut, och Europas tolkförening Efslis konferenser är inget undantag. Som tolkar är vi fullt medvetna om att tolkning i sig alltid påverkar en situation och att direktkommunikation, om möjligt, alltid är att föredra. Men när teckenspråkstolkar, tolklärare och andra intressenter i Europa möts har vi inget gemensamt språk, utan är beroende av tolkar för att kunna kommunicera med varandra. Frågan är hur vi löser just tolkfrågan på våra egna konferenser.

- Jag deltog på Efslis konferens i Warsawa förra året och

förlitade mig då på tolkning till IS. Detta år hade jag svenska teckenspråkstolkar och jag upplever en väldigt stor skillnad, säger Eira.

I Sverige är det inte så vanligt att IS erbjuds som tolkmetod, även om det har förekommit mer och mer de senaste åren. Nyligen arrangerade STTF ett seminarium om tolkning vid högre utbildning. Vid detta tillfälle höll föreläsaren sitt anförande på IS som då tolkades till svenskt teckenspråk. Men inom vår yrkeskår har vi inte tagit en djupare diskussion om synen på vad IS egentligen är och hur det kan användas. Att IS inte är ett riktigt språk är nog alla överens om men hur vi skall se på IS som tolkmetod och huruvida den uppfyller de språkliga behoven under t ex konferenser är en diskussion som fortfarande återstår.

Eira Balkstam

Text och foto: **Stefan Coster**

Interpreting at UAS* meetings – a case study of interpreters' preparation, strategies and the need for support

Raija Roslöf

Raija Roslöf (Finland) gav en presentation om den fallstudie som hon gjort tillsammans med sin kollega Tiina Saarijarvi-Kivela: "Interpreting at UAS* meetings – a case study of interpreters' preparation, strategies and the need for support".

Vid Diaconia University, där de jobbar, utbildas tolkar, teckenspråkstolkare och AAC-tolkare (Alternative and Augmentative Communication Methods, på svenska: alternativ och kompletterande kommunikation). Fallstudien genomfördes våren 2016. På personalmötena som utgjort basen för studien har en blandning av människor deltagit; hörande lärare som kan finskt teckenspråk och döva lärare, vilka alla har erfarenhet av tolkade möten samt personer som inte kan teckenspråk och inte delar erfarenheten av att ha deltagit i möten som tolkats. Mötena sker i fysisk form men börjar mer och mer övergå till att man tar hjälp av tekniken. Utöver det har detta universitet liksom andra ett fackspråk, en hel del namn och processer vilket de tänker kan identifieras som utmanande för tolkarna. Tolksystemet i Finland gör det inte möjligt för döva att välja tolk när det gäller arbetsplatstolkning, vilket innebär att det är nya tolkar varje gång, något som gör tolkuppdraget väldigt krävande.

Raija och Tiina valde att undersöka saken från olika vinklar; tolkens, de dövas och de hörandes. Observationer från alla mötesdeltagare sammanställdes med de intervjuer man genomfört med tolkarna där fokus låg på deras förberedelse, hur det påverkar tolkningen och vilka delar tolkarna tyckte var svårast.

Slutsatsen av denna studie har resulterat i att DIAK (Diaconia University of Applied Sciences) har tagit fram ett förberedelsepaket till tolkarna för att de lättare ska kunna genomföra tolkningen på ett tillfredsställande sätt. De producerar nu en film på Youtube för att komplettera paketet. De jobbar också på att få till en förändring i

systemet så att en liten grupp tolkar ska vara återkommande på dessa möten. Bristen på ersättning till förberedelse såg de som en del i problemet med att tolkarna inte kom förberedda. Förberedelse för tolkar tycker jag är lite av ett tema som genomsyrar många föreläsningar och något det samtalas om vilket jag personligen tycker är mycket intressant. Redan under Nordic Seminar på Island 2014 föreläste Anna-Lena Nilsson om vikten av förberedelse. Hon hävdade att får vi inte detta så är det nej tack som gäller. Jag tycker att Efsli-konferensen är ett mycket bra tillfälle att få träna sin förmåga i att lyssna in olika typer av engelska då vi alla springer på det då och då och det är en bra blandning av folk från många nationer representerade. Alla har förståelse för den nivå man ligger på och det är en känsla av uppmuntran för att uttrycka sig.

Raija Roslöf

Text: **Camilla Eurenus**

*University of Applied Science

“Stand by mode” – one of the strategies of the versatile interpreters

Yvonne E Waddell

Yvonne E Waddell är verksam frilanstolk i Skottland. Hon tolkar mellan brittiskt teckenspråk (BSL) och talad engelska och doktorerar vid Centret för översättar- och tolkstudier på Heriot-Watt University i Edinburgh.

Ämnet för hennes avhandling är teckenspråkstolkning inom mentalvården. Hon skriver om vilka diskursstrategier hörande vårdpersonal använder sig av i tolkade interaktioner med döva patienter. Hon tar även upp tolkarnas beslutsprocess i dessa situationer och hur deltagarna påverkades av tolkens närvaro. Waddell har gjort en etnografisk studie där data samlats in under fyra månader. Det betyder att hon observerat tolkgruppens beteenden och uttalanden för att få en uppfattning om varför och hur deras beteenden uppstår. Tolkarna har skrivit reflektionsdagbok och blivit intervjuade av henne. Studien tar även upp erfarenheter från brittiska teckenspråkstolkare och internationella teckenspråkstolkare inom andra områden där samma fenomen uppstår.

Waddell använder sig av begreppet ”stand-by mode” som kan översättas till läge då man avvaktar. Den tolkstrategin används i sammanhang där parterna har en direktkommunikation och är ofta avhängig av situationen. Tolken tolkar inte omedelbart mellan parterna utan avvaktar tills behov uppstår. Strategin kan användas till exempel när den ena samtalsparten förstår lite av den andra samtalspartens språk. Det kan vara en hörande person som förstår några tecken, en döv person som kan avläsa läppar eller någon som förstår den andra personens utländska teckenspråk/internationella teckenspråk. När samtalsparterna har en sådan kommunikation kommer det vara stunder då tolken inte behöver tolka. Dock kommer tolken hela tiden att vara i ”stand-by mode” (Angermeyer, 2008). Att vara i ”stand-by mode” innebär att tolken följer kommunikationen och är redo att gå in med klargörelser om kommunikationsmissar eller missförstånd uppstår mellan parterna. Det är situationen som styr och ändras den återgår tolken till att tolka allt som sägs i rummet.

I Waddells studie framgår att en av sköterskorna på avdelningen gått en tvåårig konversationskurs i brittiskt teckenspråk och på så sätt själv kan sköta en del av kommunikationen med sina patienter. Det finns ett värde i att vårdpersonal och patient kan bygga upp en terapeutisk relation via direktkommunikation och detta är skälet till att tolkarna väljer ”stand-by mode”. Tolken är ändå med hela tiden, i bakgrunden, och följer samtalet för att säkerställa att inga missförstånd uppstår. Det kan vara en blick eller ett

ansiktsuttryck som gör att tolken blir aktiv. Det som ofta gör att tolkarna blir aktiva under ”stand-by mode” är när någon av samtalsparterna inte förstår persontecken, tecken för platser, bokstaveringar eller frågar tolken om tecken. När de tolkat detta återgår de igen till att avvakta.

Direktkommunikation är att föredra då det finns forskning som visar att kliniker känner sig maktlösa och känner avstånd till patienten när de kommunicerar via tolk (Raval, 1996).

Waddell tog i sin presentation upp ett exempel där sköterskan tecknat ”FOOD, OK?” På teckenspråk blir det en fråga om huruvida man tyckte om maten. Det sköterskan däremot menade var ”Har du ätit?” och ”Har du någon aptit?” I dessa situationer blev tolken aktiv igen och tolkade vad sköterskan menade. Ett annat exempel var när sköterskan ville veta hur patienten mådde och tecknade ”MOODY?” (”dåligt humör?”) eftersom BSL inte har ett tecken för ”MOOD” (humör).

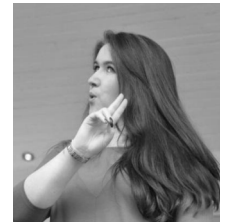
En annan viktig aspekt är att tolkningen bör vara transparent. Om klinikern frågar ”Are you single?” men det på teckenspråk översätts till ”Are you married?” ska tolken tala om det för klinikern. På så sätt kan klinikern göra sina bedömningar mer korrekt och ett huvudskak där det skulle varit en nickning blir inte förvirrande.

“In mental health care, where diagnosis is almost exclusively possible through means of verbal communication, the mutual comprehension of linguistic as well as non-verbal utterances is salient to prognosis.” Zimanyi (2012, p.108)

Att gå in i ”stand-by mode” är ett etiskt beslut hos tolken. Tolkens yrkesetiska kod (”jag ska tolka allt som sägs i rummet”) kolliderar med vad som är rätt i det specifika sammanhanget. Man vet att man ska tolka allt som sägs i rummet, fast samtidigt passar det inte i den situationen. Det skapar en känsla av att man gjort något fel. Det handlar om rätt vs rätt beslut, deontologisk etik (handlingen är bra eller dålig, oavsett resultatet) vs teleologisk etik (handlingen är bra om resultatet är bra).

För att förstärka känslan av att ha gjort ett bra jobb är det viktigt att veta varför man tog de besluten man gjorde.

När vi känner oss säkra på varför vi tar de beslut som vi gör blir vi en nöjdare yrkeskår.

Yvonne E Waddell

Text: Angelica Grann

Critical Link 8

För mig var det första gången jag åkte på en internationell konferens om tolkning. Direkt efter jag gått tolkutbildningen tänkte jag nog ofta att teckenspråkstolkning och tolkning mellan andra språk skilde sig mer från varandra än de verkligen gör. Visst hade jag läst Wadensjö som väldigt klart visar forskning om tolkning är relevant för oss teckenspråkstolkare vare sig ett av språken är tecknat eller ej, men jag hade kanske ett behov av att få ställa mig vid sidan av. På en internationell konferens om tolkning i synnerhet, och vardagstolkning i allmänhet, märks det tydligt att de gemensamma nämnarna är fler än de som skiljer oss åt. Mina egna anteckningar från konferensens tre dagar resulterade i ett mastodontdokument på 20 sidor, vilket naturligtvis är alldeles för mycket för att återge här – så jag tänkte plocka några russin ur Critical Link-kakan och dela med mig av.

Först och främst märktes det tydligt att konferensen hölls bara dagar efter att resultatet av Storbritanniens omröstning om sin framtid i eller utanför EU hade genomförts. Flera utav de skotska talarna kunde inte låta bli att föra folkomröstningen på tal och vissa var märkbart sorgsna över resultatet att lämna en union som för dem var en symbol för fred och samarbete i Europa.

Ett tidigt russin var första dagens keynote speaker Lord Carloway, som också har titeln The Lord President och Lord Justice General. Hans tal fokuserade på tolkning vid rättegångar där han bland annat menade att det är direkt olämpligt att en och samma tolk tolkar under både utredning och efterföljande rättegång eftersom tolken kan bli kallad att vittna under just rättegången. Jag har nog inte riktigt tänkt på det här viset, dels eftersom jag aldrig tolkat vid en rättegång, och dels eftersom jag uppfattat från mina kollegor att man ser det som en fördel att få vara med som tolk under hela processen.

En annan intressant sak han sa var att man använder tolk för att nå ett mål – målet med att ha tolk vid en rättegång är att alla ska förstå vad som sägs. Som ett exempel på hur det kan gå snett tog han en man som var åtalad för sexuellt ofredande och använde sig av tolk till punjabi. Tolken förklarade för rätten att hen ville använda sig av de förskönande omskrivningar som man vardagligt använder sig av på språket, eftersom de korrekta anatomiska

termerna som rätten använde inte skulle förstås av den åtalade. Rätten menade att tolken skulle tolka ordagrant vilket ledde till att tolkanvändaren som förutspått inte hängde med. Rätten blev senare klandrad för detta i nästa instans och Lord Carloway, menade då att vi måste påminna oss om målet med att använda tolk – att alla ska förstå.

Flera seminarier tog upp tolksituationer med teckenspråktolk i skolmiljö. Ett russin som känns angeläget och aktuellt att fundera över. Hur förändras rollen när vi kanske är del av en arbetsgrupp där alla andra är från andra yrkesgrupper, t.ex. exempelvis pedagoger och assistenter? Della Goswell presenterade forskning där hon och hennes kollegor (Napier, Leigh, Carty & Clarke) genomfört en studie om fråga-svar-interaktionen i klassrumssituationen. Instinktivt vet nog vi tolkar att just denna interaktion är ett stort dilemma. Jag har en viss processtid vilket gör att den tolkade frågan alltid kommer att vara fördröjd – det är helt naturligt. Men vad forskarna tittat på var bland annat hur frågan ställdes, vilken typ av svar som accepterades av läraren och hur snabbt det svaret kom. Svart på vitt kunde man tydligt se att frågorna ofta besvarades sekunder efter att de ställts, av en elev som pratade rakt ut utan att formellt ha fått ordet, och att tolken inte alltid ens hunnit förmedla att en fråga hade ägt rum. Den döva eleven svarade på frågor i skrämmande få fall.

Tolkens strategier för att klara av situationen kan vara att omformulera frågan till ett påstående eller att tolka frågan och sedan svara på den direkt, för att visa att möjligheten redan är förbi. Visst känner vi igen det här! Ingen blir väl särskilt förvånad egentligen, MEN frågan är vad vi gör åt det?! För någonting måste vi ju göra i de situationer där språk och kultur krockar.

Ett annat russin var seminariet som Sigrid Slettebakk Berge höll, också det om tolkning i skolvärlden. Hennes studie tittar på elevernas förväntningar på tolkens roll i utbildningstolkning, och inte helt överraskande motsvarar de kanske inte helt tolkens tankar om sin egen roll. Eleverna i hennes studie uttryckte önskemål om att få ställa frågor enbart till tolken, alltså att denna fråga inte skulle förmedlas vidare till läraren, och att tolken skulle förtydliga och förklara ord som eleven inte förstod.

Och det där med rollen är ju så spännande! Vilka förväntningar har andra på mig? Vilka förväntningar har jag

KAMMARKOLLEGIET

Är du tolk eller översättare som planerar att söka till något av våra yrkesprov? 30 september 2016

Det är många som vill göra Kammarkollegiets yrkesprov. De senaste åren har intresset för att bli auktoriserad tolk eller översättare ökat kraftigt. Det är väldigt glädjande. För att bemöta det allt större intresset och för att underlätta för dig som söker gör vi nu reglerna kring ansökan tydligare.

Att ansöka

Du kan ansöka till auktorisationsproven under särskilda ansökningsperioder och bara till det prov som ligger närmast i tiden. Det går inte att anmäla sig till prov vare sig innan eller efter respektive ansökningsperiod.

Nästa provomgång för tolkar är i februari 2017. Sista ansökningsdag är den 31 oktober 2016.

Nästa auktorisationsprov för översättare ordnas i september 2017. Vi öppnar ansökningsfönstret till det provet i mars 2017 och du kan ansöka senast den 30 april 2017.

Mer information om provtillfällen och ansökningsperioder finns i kalendern på vår webbplats www.kammarkollegiet.se.

på mig själv? Hur ser jag på tolkens roll och uppgift? Llewelyn-Jones och Lee tog upp detta i sitt seminarium genom att säga att "en roll är ingenting du har, det är någonting du gör". Så sant, så sant! De menade också att säga till tolkanvändarna att de ska tänka att jag som tolk är osynlig är kanske det minst hjälpsamma för att hjälpa någon att förstå innebörden min roll. Osynlig är dessutom det sista jag är, eftersom jag då skulle vara till mycket liten nytta för tolkanvändarna. Hur tänker vi kring oss själva? Tänker vi oss att vi fungerar som ett tekniskt hjälpmedel som inte ska ta plats? Ofta tycker jag att jag hör kollegor berätta om situationer då de väljer att "gå utanför sin roll", men kanske är det i själva verket så att vi omdefiniera rollen och fundera på vad vi lägger i den. Är det så snäv att den känns trång kanske det är på tiden!

Som sagt, finns det otroligt mycket att rapportera om efter en internationell tredagarskonferens fullspäckad med russin. Anna-Lena Nilsson höll exempelvis ett seminarium om hur L2-tolkar förkroppsligar konceptuella metaforer. Hennes forskning visar att tolkar som har teckenspråk som sitt andra språk gör tappra försök att uttrycka metaforer på ett korrekt sätt, men lyckas i mycket liten grad till skillnad från L1-tolkar som har teckenspråk som modersmål. Camilla Warnicke visade i sitt seminarium på hur tolkanvändarna tillsammans med tolken gemensamt löser uppkomna problem i samtal förmedlade via Bildtelefoni.net, och Hilde Haualand gjorde under sitt seminarium en spännande jämförelse av bildtelefoniförmedlingstjänsterna i Norge, Sverige och USA.

För någon som tycker om att läsa om teckenspråkstolkning är det lätt att kännas sig starstruck på en konferens som Critical Link. Massor med människor jag bara läst om och läst texter av fanns på plats, men jag lät autografblocket ligga kvar i väskan och nöjde mig med att insupa stämningen och inspireras till att fortsätta förkovra mig och läsa mer om det spännande område som vi jobbar med. Ibland har det sagts att det finns så lite forskning om teckenspråkstolkning, och det må vara sant i jämförelse med många andra områden. Men det finns ändå massor av studier, rapporter och artiklar att ta del av – bara att sätta sig vid en databas och söka!

Text: **Karin Hattne**

Missnöjet med NAV fortsätter

Vi vet att tolktjänsten har sina brister även i våra nordiska grannländer. Norge har haft sin egen tolktjänstutredning beställd av Arbeids- og Sosialdepartementet. Denna utredning presenterade sina förslag i mars 2015.

Nedan följer ett fritt översatt sammandrag från Norges Døveforbund. Läs mer på <http://www.deafnet.no/no/nyheter/artikler/nav-raserer-tolketjenesten>

Onsdag 24/8-16

Norges Døveforbund menar att Arbeids- og velferdsdirektoratet helt bortser från de förslag som hade kunnat göra tolktjänsten bättre. Dessutom bortser man från de politiska direktiv som stortinget (riksdagen) utfärdat om tolktjänsten för döva och hörselskadade. Døveforbundet har fått tillgång till dokument som bekräftar att ledningen för NAV är helt ovetande om premisserna för tolktjänsten. Norges Døveforbund anser att NAV kör sig eget race och struntar i att stortinget har gett direktiv om att bygga ut tolktjänsten och tillföra mer pengar. Utvecklingen har gått så långt att man gör bedömningen att NAV:s senaste agerande är på väg att radera döva och hörselskadades rätt att yttra sig utan inblandning från andra. Døveforbundet konstaterar att NAV:s maktfullkomlighet bryter mot FN:s konventioner om rättigheter för personer med funktionshinder på flera fronter.

* NAV lyssnar inte.

* De ser inte tolkar som en förutsättning för tillgänglighet och förstår inte vikten av att skapa en likvärdigt utformad tolktjänst över hela landet.

* De omyndigförklarar döva och hörselskadade

* De pressar tillbaka tolkarna till en förprofessionell tid där ospecificerade individer, förutom att tolka, skulle "hjälpa" döva när behov uppstod.

* De lägger till kompetenser som tolkar inte har och undergräver tolkars professionella ansvar.

* De bryter mot de politiska intentioner som finns att tillvarata och öka statusen för norskt teckenspråk.

Både tolkar och tolkanvändare har längre tid varit frustrerade över NAV:s brist på ledarskap och utveckling av tolktjänsten samt stora brist på brukarinflytande. En utredning har rekommenderat att lyfta ut tolktjänsten ur NAV:s hjälpmedelsverksamhet eller helt flytta huvudmannskapet bort från NAV. Detta med anledning av många års vanstyre och försummelse av tolktjänsten. NAV:s svar på kritiken är att integrera tolktjänsten ännu hårdare i hjälpmedelscentralerna. Tolkarna känner sig "huggna i ryggen" av facket eftersom facket stöttar NAV (tolkarnas arbetsgivare), trots att tolkar och brukare kritiserat NAV:s brist på utveckling av tolktjänsten och brist på brukarinflytande.

Kommentar: Här ser vi en fullständig förtroendekris där ansvarig myndighet och tolkarnas fackliga organisationer står på den ena sidan och tolkar och tolkanvändare står på den andra. Kan vi dra några paralleller med tolksituationen i Sverige?

En sak som slår mig är att det i Norge till skillnad från i Sverige verkar finnas en politisk vilja att satsa mer resurser för att utveckla tolkverksamheten; den viljan har hittills saknats i Sverige från höger till vänster i politiken.

*NAV är den statliga myndighet som är huvudman över den norska tolktjänsten.

Text: **Ivar Wästhed**

Silja Lamhauge

Upphandlingssystem och offentlig tolktjänst i Norden

Den 6 juni samlades representanter från Nordens tolkföreningar i Köpenhamn för att planera nästa års Nordic Seminar i Norge och för att prata om vad som är på tapeten i de respektive nordiska länderna.

Vartannat år arrangeras Nordic Seminar, en nordisk konferens för teckenspråkstolkar, av något av de nordiska länderna enligt ett roterande schema. Egentligen var det tänkt att Norge skulle stå som arrangör sommaren 2016, men man har istället valt att flytta fram datumet till 19-21 maj 2017. Platsen blir Trondheim och som arrangör står den lokala avdelningen av Tolkeforbundet.

Förutom att komma med idéer om föreläsare och teman för konferensen gick man igenom den aktuella situationen för teckenspråkstolkar i respektive land. I Finland, Danmark och Sverige är upphandling av tolktjänst ett stort ämne och en ständig källa till diskussion. I Danmark ser man hur äldre och erfarna tolkar sägs upp eller konkurreras ut av nyutexaminerade tolkar med lägre löneanspråk. Även i Finland är man djupt missnöjd med hur den ansvariga myndigheten hanterar situationen för teckenspråkstolkar. Trots att det råder en märklig situation där tolkar saknar jobb samtidigt som döva upplever en stor tolkbrist, hävdar ansvarig myndighet att inga större problem finns.

På Färöarna, Island och i Norge organiseras tolkverksamheten i stort sett uteslutande offentligt. Fördelarna med detta är att tjänsten upplevs som mer stabil och förutsägbar medan det till nackdelarna hör att man inte har några alternativa arbetsgivare att vända sig till om man är missnöjd. På Färöarna jobbar man just nu med att tolkverksamheten skall hamna under "rätt" myndighet så att man får tillräckligt med medel att ha tillräckligt många tolkar. På Island står det offentliga för all vardagstolkning,

Fr v Eveliina Pätsi från Finland via Skype, Mariann Eidberg från Norge och Eyðgunn Hansen från Färöarna.

Representanter från Danmark, Island, Färöarna, Norge och Sverige (Finland med på Skype) i Köpenhamn den 6 juni 2016

medan man måste ansöka av speciella medel för övriga uppdrag. Tyvärr tar dessa speciella medel alltid slut innan årets utgång.

Intressant är att i de flesta nordiska länder pratar prognosmakare om ett minskat behov av teckenspråkstolkning medan tolkföreningarna upplever en motsatt trend. Trots en oförändrad eller minskande grupp tolkanvändare ökar antalet tolkbeställningar i de flesta nordiska länder.

På mötet diskuterade man olika idéer och uppslag för hur man skulle kunna organisera tolkverksamheten på ett bättre sätt. I Danmark har tolkföreningen lyckats påverka ansvariga att skriva in kriterier för kvalitet i upphandlingarna så att inte enbart pris blir det avgörande. På Färöarna ser man det som en styrka att alla tolkbeställningar går genom "en dörr", vilket gör det lättare att samordna och få en överblick över behovet. I Sverige gick en grupp frilanstolkare (Tolkare i Väst) ihop och enades om miniminivåer för arvoden och yrkesvillkor.

Även om mötet inte kom fram till något konkret förslag på hur ett bra system skall utformas var man överens om att man såg mycket få fördelar med det upphandlingssystem som nu gäller i Danmark, Finland och Sverige.

Text och foto: **Stefan Coster**

Stort tack till våra sponsorer som gjorde årsmötet 2016 i Stockholm möjligt!

Region Örebro län

Fellingsbro folkhögskola

teckenspråkstolk

öresundstolkarna

Västansviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Teckenspråkigt tolkbolag

ÖNNESTADS FOLKHÖGSKOLA

tolkforall .se

Nordiska
folkhögskolan

DiK

› DET KREATIVA FACKET

AB STOCKHOLMSTOLKARNA

*STTF:s ÅRSMÖTESHELG 2017 KOMMER ATT
HÅLLAS DEN 10-12 FEBRUARI. PLATS ÄR ÄNNU
INTE BESTÄMT, MEN DET KOMMER ATT BLI
NÅGONSTANS I SKÅNE.
BOKA IN DATUMET REDAN NU!*

VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 13 NOVEMBER